

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA

THEO BOSMANLAAN / GRAAF WILLEM II LAAN

TE HOOGMADE

- ✿ Bodem
- ✿ Waterbodem
- ✿ Water
- ✿ Archeologie
- ✿ Ecologie
- ✿ Milieu

Ecologie

Quickscan flora en fauna Theo Bosmanlaan / Graaf Willem II Laan te Hoog- made

Opdrachtgever	Stichting Erven Cornelis Spreng Zaanmarktstraat 28 4811 RL Breda
Rapportnummer	1412.002
Versienummer	D2
Status	Eindrapportage
Datum	19 december 2016
Vestiging	Gelderland Fabriekstraat 19c 7005 AP Doetinchem 0314 - 365150 doetinchem@econsultancy.nl
Opsteller	ing. M.P.M. Verkade
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ing. L. Hunink-Verwoerd
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Flora- en faunawet dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
2.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
2.2	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen	4
2.3	Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	5
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	7
4	TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	8
4.1	Inleiding	8
4.2	Flora- en faunawet.....	8
4.3	Gebiedsbescherming.....	11
4.4	Wet natuurbescherming	12
5	AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN	15
5.1	Inleiding	15
5.2	Vogels.....	15
5.3	Vleermuizen.....	16
5.4	Overige zoogdieren	17
5.5	Reptielen en amfibieën.....	17
5.6	Vissen	18
5.7	Ongewervelden.....	19
5.8	Vaatplanten.....	20
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	22
6.1	Inleiding	22
6.2	Flora- en faunawet.....	22
6.2.1	Broedvogels.....	22
6.2.2	Vleermuizen.....	22
6.2.3	Overige zoogdieren	23
6.2.4	Amfibieën.....	23
6.2.5	Vissen	23
6.2.6	Ongewervelden	25
6.2.7	Overige soort(groep)en	25
6.3	Gebiedsbescherming.....	25
6.4	Wet natuurbescherming	26
6.4.1	Flora en fauna	26
6.4.2	Natura 2000-gebieden.....	27
6.4.3	Houtopstanden	27
7	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	28

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Stichting Erven Cornelis Sprenghe opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna aan de Theo Bosmanlaan / Graaf Willem II Laan te Hoogmade.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

De quickscan flora en fauna heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben en die mogelijk verstoring kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Ook is beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens de Natuurbeschermingswet 1998 zijn beschermd, of deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland. Tot slot is de voorgenomen ingreep getoetst aan de toekomstige Wet natuurbescherming.

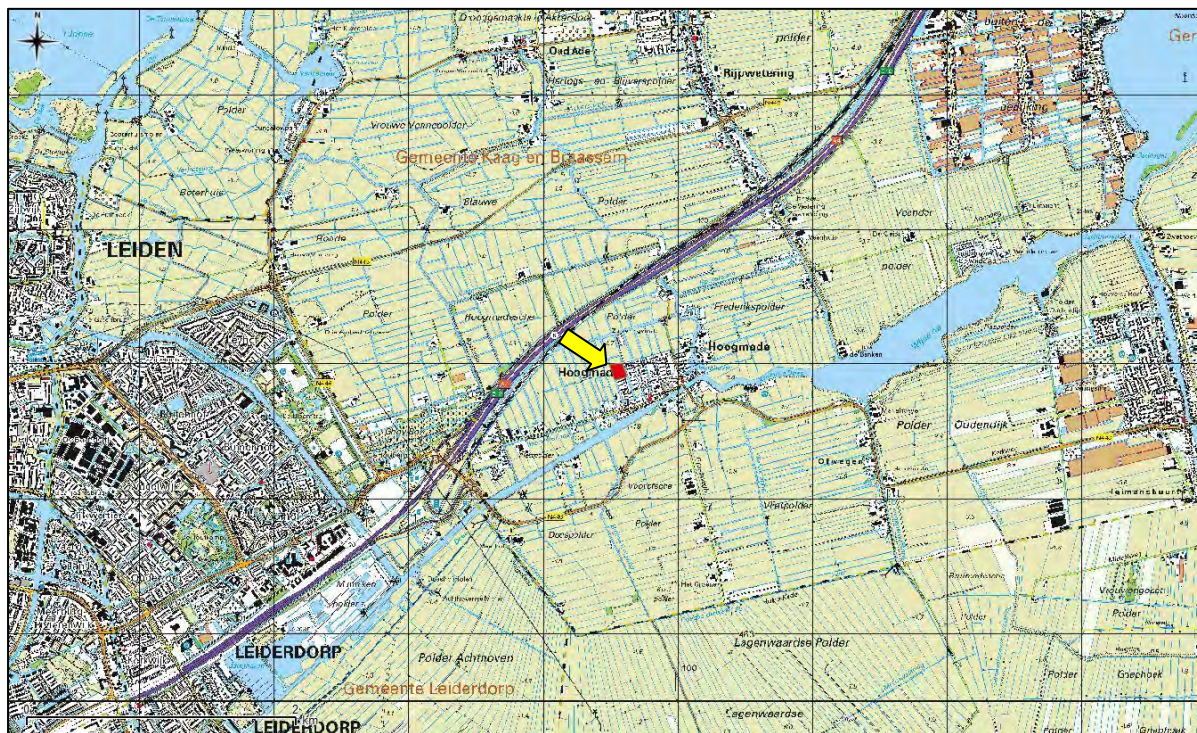
Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

Voor zover bij de opdrachtgever bekend, is er niet eerder ecologisch onderzoek op de onderzoekslocatie uitgevoerd.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 11.000 \text{ m}^2$) ligt aan de Theo Bosmanlaan / Graaf Willem II Laan, circa 0,4 kilometer ten zuidoosten van de kern van Hoogmade. Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 30 F (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 99.570$, $Y = 464.945$. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie is geheel onbebouwd en betreft agrarisch land dat in gebruik is als grasland (weiland).

Ten westen van de onderzoekslocatie is een brede watergang aanwezig met daarachter grasland. Aan de zuid- en oostzijde zijn eveneens brede watergangen aanwezig met daarachter een woonwijk. Ten noorden van de onderzoekslocatie is grasland aanwezig.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 8 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 3. Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

Figuur 4. Toegang t.p.v. tot onderzoekslocatie Graaf Willem II Laan.

Figuur 5. Oostelijke grens, tot halverwege watergang, onderzoekslocatie richting zuiden.

Figuur 6. Overzicht onderzoekslocatie, richting zuiden.

Figuur 7. Westelijke grens, tot halverwege watergang, onderzoekslocatie richting zuiden.

Figuur 8. Overzicht onderzoekslocatie, richting noorden.

Figuur 9. Zuidelijke grens, tot aan waterkant, onderzoekslocatie richting westen.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens ter plaatse van de onderzoekslocatie woningen te realiseren. De exacte invulling van het plan staat nog niet vast. In figuur 10 is een mogelijke indeling weergegeven.

Figuur 10. Mogelijke indeling onderzoekslocatie (bron: Welmers Burg Stedenbouw).

Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling zal de onderzoekslocatie onder andere bouwrijp gemaakt worden, om vervolgens te worden bebouwd met huizen met tuin. Voorafgaand aan het bouwrijp maken zal de ondergrondse infrastructuur, zoals kabels en leidingen, worden aangelegd. Tevens wordt in het kader van watercompensatie een nieuwe watergang direct ten noorden van de onderzoekslocatie gegraven en worden de bestaande watergangen aangepast (o.a. toegangsdam en talud naar 1:2). Opgemerkt wordt dat de nieuwe toegangsdam geen negatief effect zal hebben op de waterkwaliteit aangezien de dam geen afgesloten watersysteem creëert. De watergangen blijven onderling in verbinding staan. Zekerheidshalve wordt geadviseerd om een duiker in de toegangsdam aan te brengen zodat de kwaliteit van het water geborgd blijft.

2.3 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen, of in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied, De Wilck, bevindt zich op circa 6 kilometer afstand ten zuiden van de onderzoekslocatie.

Beschermde Natuurmonumenten

De onderzoekslocatie is niet gelegen in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Beschermd Natuurmonument.

In figuur 11 is de ligging van de onderzoekslocatie ten opzichte van Natura 2000 weergegeven.

Figuur 11. Ligging onderzoekslocatie ten opzichte van Natura 2000 (bron: provincie Zuid-Holland).

Natuurnetwerk Nederland

De onderzoekslocatie maakt geen deel uit van het Zuid-Hollands Natuurnetwerk. De onderzoekslocatie ligt ook niet in de nabijheid van een gebied, behorend tot het Natuurnetwerk. Het meest nabijgelegen gebied bevindt zich circa 1,8 kilometer ten oosten van de onderzoekslocatie. Het betreft Oevers Wijde Aa. De onderzoekslocatie maakt ook geen deel uit van een ecologische verbindingszone. De meest nabijgelegen verbindingszone bevindt zich circa 350 meter ten zuidoosten van de onderzoekslocatie.

Belangrijk weidevogelgebied

De onderzoekslocatie maakt geen deel uit van een belangrijk weidevogelgebied. De onderzoekslocatie ligt echter wel in de nabijheid van een gebied, behorend tot een belangrijk weidevogelgebied. Het meest nabijgelegen gebied bevindt zich circa 0,4 kilometer ten zuiden van de onderzoekslocatie.

In figuur 12 is de ligging van de onderzoekslocatie ten opzichte van het Natuurnetwerk en belangrijk weidevogelgebied weergegeven.

Figuur 12. Ligging onderzoekslocatie ten opzichte van de Natuurnetwerk Nederland (groen), ecologische verbindingszone (rood) en belangrijk weidevogelgebied (lichtgroen) (bron: provincie Zuid-Holland).

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een veldbezoek en een bureauonderzoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

Het veldbezoek is afgelegd op 9 juni 2016. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de directe omgeving beoordeeld. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Verder is aan de hand van verspreidingsatlassen, andere standaardwerken en op basis van “expert judgement” nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie en zijn omtrent gebiedsbescherming gegevens van de provincie Zuid-Holland. Actuele verspreidingsgegevens van flora en fauna zijn uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) gegenereerd.

De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie en betreft geen volwaardig soort(en) specifiek onderzoek. Er zijn in het onderhavige onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie beslaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

4 TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft achtergrondinformatie over de natuurwetgeving waaraan de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie wordt getoetst. Er wordt een globale toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Flora- en faunawet bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. Dit hoofdstuk is niet toegespitst op de situatie op de onderzoekslocatie, maar geeft enkel een beschrijving van de vigerende wetgeving.

4.2 Flora- en faunawet

De Europese natuurwetgeving is in Nederland, op het gebied van de soortbescherming, uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet heeft tot doel alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen en in stand te houden. Om dit doel te bereiken, bevat de wet een aantal verbodsbepalingen (zie tabel I). Hierbij wordt het zogenaamde “nee, tenzij...” principe gehanteerd. Dit wil zeggen dat activiteiten met een (potentieel) schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn (“nee”). Van dit verbod kan echter onder voorwaarden (“tenzij”) afgeweken worden door ontheffingen of vrijstellingen.

Tabel I. Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Voor de Flora- en faunawet geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen van bepaalde soorten zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid in drie beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Hierbij vallen vogels onder een aparte categorie.

Tabel II. Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

Tabel 1 algemeen beschermde soorten Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden. Voorbeelden zijn: ree, haas konijn, egel, bruine kikker, gewone pad, wijngaardslak, brede wespenorchis, grote kaardenbol
Tabel 2 overige beschermde soorten Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' ('lichte toets'). Voorbeelden zijn: eekhoorn, steenmarter, kleine modderkruiper, gele helmblom, steenbreekvaren, tongvaren, maretak
Tabel 3 strikt beschermde soorten Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. Voorbeelden zijn: das, waterspitsmuis, alle vleermuissoorten, rugstreeppad, boomkikker, kamsalamander

Bij een quickscan flora en fauna wordt in beeld gebracht of er (potentiële) vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingscategorieën. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend kan zijn en of nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht. Broedvogels en vleermuizen zijn soortgroepen uit de strengste beschermingscategorie. Voor de overige soortgroepen is de beschermingsstatus afhankelijk van de soort.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk strikt beschermd en qua beschermingsregime te vergelijken met Tabel 3 van de Flora- en faunawet. Broedvogels vallen onder een aparte beschermingsgroep en zijn ingedeeld in een vijftal beschermingscategorieën (Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, Dienst Regelingen, 2009). Zie tabel III voor een indeling van de bescherming van broedvogels.

Tabel III. Beschermingscategorieën aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen.

Broedvogels		
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.		
Beschermingscategorie 1	nesten jaarrond beschermd, ook buiten broedseizoen	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
Beschermingscategorie 2		Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
Beschermingscategorie 3		Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
Beschermingscategorie 4		Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).
Beschermingscategorie 5	Nesten jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen	Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.
Overige broedvogels ("algemeen" voorkomende broedvogels)	Nesten die <i>niet</i> het hele jaar door zijn beschermd; enkel binnen broedseizoen.	Vogels die elk broedseizoen een nieuw nest maken of in staat zijn een nieuw nest te maken. De vogelnesten voor eenmalig gebruik.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen alle verblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat negatieve gevolgen voor de vleermuisstand op lokaal niveau. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de flora en fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen. Zo kan er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met amfibieën en kleine zoogdieren worden wanneer materialen en houtstapels, waaronder de dieren verblijven, worden verwijderd.

Tabel IV. Zorgplicht

Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is te allen tijde van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

De zorgplicht is in de meeste gevallen voornamelijk van toepassing op beschermde soorten die staan vermeld in Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit betreffen algemeen voorkomende soorten, waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling geldt. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor de betreffende soortgroep worden aangegeven.

4.3 Gebiedsbescherming

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000-gebieden)

De Natuurbeschermingswet 1998 heeft tot doel bijzondere natuurgebieden in Nederland te beschermen en in stand te houden. De wet omvat onder andere de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Doordat de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn beide zijn opgenomen in de Natura 2000-wetgeving, zijn de termen "Habitatrichtlijngebied" en "Vogelrichtlijngebied" komen te vervallen. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de Europese Unie. Handelingen die een negatieve invloed hebben op gebieden die binnen dit netwerk vallen, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningsstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door het Ministerie van Economische Zaken (via Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) of door de Provincie.

Natuurbeschermingswet 1998 (Beschermd Natuurmonumenten)

Beschermd Natuurmonumenten zijn gelegen buiten de Natura 2000-gebieden. Met de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 is het onderscheid tussen Staats- en Beschermd Natuurmonumenten opgeheven en gewijzigd in Beschermd Natuurmonumenten en zijn (delen van) Beschermd Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden komen te vervallen. Het beschermingsregime voor Beschermd Natuurmonumenten betreft het verbod om zonder vergunning handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor de te beschermen waarden van een natuurmonument, zoals natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis ervan. Ontwikkelingen zijn wel mogelijk als door het Ministerie of de Provincie een vergunning is verleend.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In de wet heet dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.

Het Natuurnetwerk Nederland is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit kerngebieden (in Nederland de Natura-2000 gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands) en verweven gebieden (gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur) die onderling verbonden worden door ecologische verbindingzones. Ecologische verbindingzones zijn stroken en stukjes natuur die de verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Op deze manier kunnen dieren en planten zich van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Negatieve invloed op de werking van een verbinding of aantasting van een verbinding dient vermeden en gecompenseerd te worden zodat het netwerk niet verslechtert.

Vanaf 2014 zijn de provincies verantwoordelijk geworden voor het Natuurnetwerk Nederland. Tot die tijd was de Rijksoverheid hiervoor verantwoordelijk. De planologische begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland loopt via het traject van de provinciale ruimtelijke structuurvisies en verordeningen.

4.4 Wet natuurbescherming

Vanaf 1 januari 2017 treedt de Wet natuurbescherming in. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. Deze wet is gericht op:

- 1) Het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarden.
- 2) Het doelmatig uitvoeren van het beheer.
- 3) Samenhang brengen in het beleid.

Als de wet in werking is getreden dan bepalen de provincies wat wel en niet mag in de natuur in hun gebied. Ook zorgen de provincies vanaf deze datum voor vergunningen en ontheffingen. De Rijksoverheid blijft verantwoordelijk voor het beleid van grote wateren, zoals het IJsselmeer.

Voor bedrijven en particulieren is het belangrijk dat zij makkelijk en snel weten of een activiteit met mogelijke schade voor de natuur is toegestaan. Een aanvraag voor een omgevingsvergunning bij de gemeente wordt net als voorheen getoetst aan de natuurwet. Het blijft mogelijk om bij de provincie een aparte natuurvergunning aan te vragen.

Flora en fauna

In de Wet natuurbescherming wordt wat flora en fauna betreft onderscheid gemaakt tussen vogels, soorten die voorkomen op de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn en overige soorten, laatstgenoemde groep is te vergelijken met de huidige Tabel 2-soorten, zie tabel V.

Tabel V. Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Artikel 3.1. Verboden m.b.t. van nature in Nederland in het wild levende vogels. Het is verboden om: 1. Levende vogels opzettelijk te doden of te vangen. 2. Nesten, rustplaatsen en eieren opzettelijk te vernielen of te beschadigen of nesten van vogels weg te nemen. 3. Eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben. 4. Vogels opzettelijk te storen. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
Artikel 3.5. Verbodsbepalingen ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn. Het is verboden om: 1. In het wild levende dieren van deze soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen. 2. Eieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren. 3. Eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen. 4. De voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen. 5. Planten van soorten uit de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onttwortelen of te vernielen.
Artikel 3.10. Verbodsbepalingen t.a.v overige soorten (plant- en diersoorten). Het is verboden om: c) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A1, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen. d) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen. e) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B2, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onttwortelen of te vernielen.

Natura 2000-gebieden

Tevens heeft de Wet natuurbescherming tot doel bijzondere natuurgebieden in Nederland, benoemd als Natura 2000-gebieden, te beschermen en in stand te houden. De wet omvat onder andere de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Doordat de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn beide zijn opgenomen in de Natura 2000-wetgeving, zijn de termen “Habitatrichtlijngebied” en “Vogelrichtlijngebied” komen te vervallen. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de Europese Unie. Handelingen die een negatieve invloed hebben op gebieden die binnen dit netwerk vallen, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door de Provincie.

Houtopstanden

In de Wet natuurbescherming is vastgesteld welke houtopstanden buiten de bebouwde kom niet zonder melding geheel of gedeeltelijk gekapt mogen worden. Tevens is vastgesteld dat de rechthebbende zorg draagt het herplanten van dezelfde grond en de niet aangeslagen herplant vervangt.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor beschermde natuurgebieden en de flora en fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen. Zo kan er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met amfibieën en kleine zoogdieren worden wanneer materialen en houtstapels, waaronder de dieren verblijven, worden verwijderd.

Tabel VI. Zorgplicht

Artikel 1.11. Zorgplicht	
1.	Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2.	De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
a)	dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
b)	indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
c)	voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor het betreffende beschermde natuurgebied en de betreffende soortgroep worden aangegeven.

5 AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN

5.1 Inleiding

Het voorkomen van planten- en diersoorten in een gebied wordt mede bepaald door de aanwezigheid van geschikt leefgebied. Een soort kan in zijn leefgebied gebruik maken van verschillende plekken om te verblijven. Al deze plekken (biotopen) kunnen een bepaalde functie voor de soort vervullen. In dit hoofdstuk wordt op basis van het aanwezige habitat / verblijfsmogelijkheden samen met verspreidingsgegevens beschreven welke beschermde soorten binnen de onderzoekslocatie kunnen voorkomen. Afhankelijk van de soort wordt ingegaan op de potentiële aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebied en verbindingroutes. In hoofdstuk 6 wordt beoordeeld of de voorgenomen plannen een verstrend effect kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten en welke juridische implicaties dit voor het project heeft.

5.2 Vogels

Broedvogels (beschermingscategorie 1 t/m 4)

De onderzoekslocatie is geheel onbebouwd waardoor het voorkomen van jaarrond beschermde soorten als huismus en gierzwaluw is uitgesloten.

De aanwezige bomen nabij de westgrens zijn gecontroleerd op jaarrond beschermde nesten van broedvogels als sperwer en buizerd; deze zijn niet aangetroffen. Daarnaast zijn geen aanwijzingen gevonden die er op duiden dat de onderzoekslocatie een (belangrijke) functie heeft of kan hebben voor andere vogelsoorten waarvan het nest jaarrond beschermd is, zoals kerkuil of steenuil (beschermingscategorie 1 t/m 4). Overtredingen ten aanzien van vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd zijn niet aan de orde.

Broedvogels (beschermingscategorie 5)

De broedvogels die onder de beschermingscategorie 5 vallen zijn voornamelijk hollenbroeders. Wegens het ontbreken van bebouwing en (loof)bomen met holtes zijn er op de onderzoekslocatie geen soorten uit beschermingscategorie 5 te verwachten.

Overige broedvogels

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende algemene watervogels waargenomen: wilde eend en meerkoet. Door het ontbreken van rietkragen bij de watergangen worden geen broedgevallen verwacht van minder algemene watervogels zoals rietzanger en kleine karekiet.

De onderzoekslocatie biedt ook geschikt habitat voor weidevogels zoals bijvoorbeeld grutto, Kievit, scholekster, veldleeuwrik en graspieper. Tijdens het veldbezoek zijn weidevogels waargenomen, zoals de grutto en Kievit.

De grutto komt in veel agrarische graslanden voor en heeft de voorkeur voor natte of vochtige, matig voedselrijke kruidenrijke graslanden met een lange vegetatie die in de ruimte gevarieerd is, en welke laat in de zomer (augustus / september) gemaaid wordt. De grutto is gevoelig voor verstoringen van wegen en mensen tijdens de broedperiode, waardoor de grutto over het algemeen op een afstand van minimaal 100 meter van wegen en bebouwing nestelt (Krijgsveld et al, 2008). Langs wegen en gebouwen kan echter gewenning optreden, waardoor de verstoringafstand kleiner zal zijn en de nesten dan ook dichterbij deze structuren te verwachten zijn (Reijnen et al., 1995).

Doordat het perceel naast een (doodlopende) weg en een woonwijk ligt, kan er gewinning optreden. Het is dan ook aannemelijk dat tijdens het broedseizoen nesten van weidevogels binnen de onderzoekslocatie te verwachten zijn. Ook nesten van andere weidevogels, zoals de scholekster, zijn in de onderzoekslocatie te verwachten aangezien deze soort minder kritisch is wat betreft broedhabitat en verstoring.

Door de werkzaamheden kunnen de water- en weidevogels worden verstoord. Effecten op deze soorten zijn daarom niet uitgesloten (zie hoofdstuk 6).

Niet broedvogels

De onderzoekslocatie betreft grasland (weiland) waardoor het in principe geschikt is als foerageergebied voor de aangewezen vogelsoorten kleine zwaan en smient. Deze soorten gebruiken het Natura 2000-gebied De Wilck zowel als foerageergebied als slaapplaats. De maximale afstand die wordt afgelegd om te foerageren tussen de slaapplaats en het foerageergebied is respectievelijk 12 en 11 kilometer.

De onderzoekslocatie ligt op circa 6 kilometer afstand van De Wilck. Het is echter niet aannemelijk dat de kleine zwaan de onderzoekslocatie als foerageergebied zal gebruiken aangezien de onderzoekslocatie grenst aan de bebouwde kom, waardoor er voor de kleine zwaan te veel verstoring zal optreden. Het is aannemelijker dat de kleine zwaan in minder verstoorde gebieden zal foerageren. Deze gebieden liggen in de directe omgeving van De Wilck.

Voor wat betreft de smient is niet uit te sluiten dat de soort zal foerageren binnen de onderzoekslocatie. Door de voorgenomen ontwikkeling gaat een marginaal foerageer oppervlak verloren. In de directe omgeving van de onderzoekslocatie zijn voldoende geschikte foerageergebieden aanwezig. De gunstige staat van instandhouding komt door de voorgenomen ontwikkeling niet in het geding.

Slaapplaatsen

Sommige vogelsoorten zoals houtduif, kauw en huismus, maar ook ransuilen, maken vooral buiten het broedseizoen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen. Meestal wordt hierbij beschutting gezocht in de vorm van dichte begroeiing, hoge bomen, of de veiligheid van open water. Er zijn geen indicaties dat op de onderzoekslocatie een gemeenschappelijke slaapplaats aanwezig is.

5.3 Vleermuizen

Volgens het cursusdictaat "Vleermuizen en Planologie" (Limpens *et al.* 2010) is de onderzoekslocatie gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, meervleermuis, baardvleermuis, bosvleermuis en watervleermuis.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

De onderzoekslocatie is geheel onbebouwd en er zijn geen bomen aanwezig, waardoor uitgesloten kan worden dat er verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van het verstoren van een vaste rust- en verblijfplaats van vleermuizen is niet aan de orde.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

Het is door de onderlinge afstand tot de bebouwing in de omgeving niet aannemelijk dat er in de directe invloedssfeer van de onderzoekslocatie potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn die negatieve invloed kunnen ondervinden van de werkzaamheden.

Foeragerende vleermuizen

De onderzoekslocatie zal, gelet op het aanwezige habitat gebruikt kunnen worden door in de omgeving verblijvende vleermuizen als gewone dwergvleermuis en laatvlieger om te foerageren. De plannen zullen echter geen aantasting van belangrijk foerageerhabitat vormen. Door de voorgenomen ingreep zal het aanbod van foerageermogelijkheden niet in het geding komen, in de directe omgeving is meer geschikt foerageerhabitat voor vleermuizen aanwezig.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, (brede) watergangen, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Door de herinrichting van de onderzoekslocatie worden geen vliegroutes verstoord, vooropgesteld dat de watergangen in de omgeving die als potentiële vliegroute kunnen fungeren, gehandhaafd blijven bij de herbestemming van de onderzoekslocatie (zie hoofdstuk 6).

5.4 Overige zoogdieren

Licht beschermde soorten

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor een aantal soorten grondgebonden zoogdieren. Het gaat daarbij om algemene soorten als haas, mol en rosse woelmuis. De verblijfplaatsen van deze soorten worden door de voorgenomen ingrepen echter niet aangetast.

Streng beschermde soorten

Het voorkomen van overige grondgebonden zoogdieren waarvoor geen vrijstelling geldt, is tijdens het veldbezoek niet vastgesteld. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat kan het voorkomen ervan redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.5 Reptielen en amfibieën

Reptielen

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de onderzoekslocatie is geen geschikt habitat voor reptielen aanwezig. Volgens gegevens van RAVON (van Delft *et al.* 2015) bevindt de dichtstbijzijnde populatie ringslangen zich circa 8,5 kilometer ten zuidoosten van de onderzoekslocatie in het Heemgebied te Alphen aan den Rijn. Zo moet het leefgebied van de ringslang, waarvan het meest aannemelijk is dat deze op de onderzoekslocatie voor kan komen, voldoen aan een drietal eisen, namelijk: overwinteringsplaats, foerageermogelijkheden en broedgelegenheid. Om te overwinteren maakt de ringslang gebruik van holtes tussen boomwortels of hooibergen en om zijn eieren in te leggen heeft de ringslang broeihopen nodig (warf.nl). Geen van deze zijn aanwezig waardoor de aanwezigheid van de ringslang niet aannemelijk is.

Amfibieën

Volgens gegevens van RAVON (van Delft *et al.* 2015) zijn binnen enkele kilometers rondom de onderzoekslocatie de volgende soorten waargenomen: kleine watersalamander, gewone pad, rugstreeppad, meerkikker, bastaardkikker en bruine kikker.

De onderzoekslocatie vormt matig geschikt landhabitat voor algemene amfibieënsoorten als bruine kikker en gewone pad. Op de onderzoekslocatie is nauwelijks beschutting aanwezig waar deze soorten kunnen schuilen.

De watergangen rondom de onderzoekslocatie kunnen een onderkomen bieden aan genoemde soorten. Tijdens het veldbezoek zijn vele roepende en plonzende kikkers waargenomen. Ook is een zonnende bastaardkikker in de watergang ten noorden van de onderzoekslocatie waargenomen, zie figuur 13.

Op de onderzoekslocatie bevindt zich geen geschikt habitat voor de rugstreeppad. De rugstreeppad is een streng beschermde soort die vooral van terreinen met een grote dynamiek gebruik maakt zoals braakliggende bouwterreinen waarbij regenplassen en sporen van zware voertuigen ideaal voortplantingswater vormt. In brede watergangen komt de rugstreeppad niet voor.

Figuur 13. Bastaardkikker.

Ook heeft de rugstreeppad een voorkeur voor in de nabijheid van losgrondige zanderige bodems gelegen snel opwarmende bodemplaatsten en ondiep (tijdelijk) water, die bij voorkeur vegetatieloos en zonder concurrentie van andere amfibieën of van waterinsecten zijn (RVO, 2014a). Gelet op de aanwezigheid van andere amfibieën en de afwezigheid van losgrondige bodems is het niet aannemelijk dat de rugstreeppad op de onderzoekslocatie voorkomt.

Voor de te verwachten soorten geldt in het kader van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling, waardoor een ontheffing bij verstoring niet noodzakelijk is. Het is echter bij (graaf)werkzaamheden wel zaak om aandacht te schenken aan de zorgplicht (zie hoofdstuk 6).

5.6 Vissen

Algemeen beschermde vissen

De watergangen op de onderzoekslocatie zijn geschikt voor algemene vissoorten zoals tiendoornige stekelbaars, rietvoorn, zeelt, karper en baars.

Beschermde vissen

Volgens gegevens van RAVON (Tijdschrift RAVON 51, 2013) is in de omgeving van de onderzoekslocatie de beschermde kleine modderkruiper en de streng beschermde bittervoorn waargenomen.

De kleine modderkruiper komt voor in stilstaand en langzaam stromend water, (polder)sloten, greppels, beken, kanalen en oeverzones van meren en plassen. De kleine modderkruiper is niet zo kieskeurig op het gebied van kwaliteit van het water. Ook qua bodemsubstraat is de soort flexibel. Hoewel de soort een zanderige bodem prefereert, komen ze in Nederland ook veel voor in wateren met een dikke sliblaag of met een kleibodem. De kleine modderkruiper komt ook in wateren met weinig vegetatie voor. Watergangen die teveel dichtgegroeid of volledig verland zijn vormen geen geschikt habitat (RVO, 2014b). De watergangen rondom de onderzoekslocatie zijn stilstaande / langzaamstromende poldersloten met niet al teveel onderwatervegetatie. Het is dan ook aannemelijk dat de kleine modderkruiper in de watergangen van de onderzoekslocatie aanwezig is.

De bittervoorn komt voor in langzaam stromende en stilstaande zoete wateren. Dit kunnen zowel poldersloten, vaarten, vijvers en plassen zijn, maar ook oeverzones van meren en sneller stromende plantenrijke rivieren en beken. Een goed ontwikkelde onderwatervegetatie of oevervegetatie en een diepte van minimaal 45 centimeter is noodzakelijk. Daarnaast is de aanwezigheid van zoetwater-

mossels een voorwaarde voor de voortplanting. De bittervoorn komt voor in wateren met verschillend bodemsubstraat, zoals zand, grind, klei en veen. Bodems die bestaan uit dikke lagen modder of slib of bodems van harde klei zijn ongunstig voor zoetwatermossels en daardoor zijn wateren met dit soort bodems ook minder interessant voor de bittervoorn (RVO, 2014b). Tijdens het veldbezoek zijn op diverse plaatsen zoetwatermosselen aangetroffen, zie figuur 14. Ook hebben de watergangen een goed ontwikkelde onderwatervegetatie waardoor het aannemelijk is dat de bittervoorn in de watergangen voorkomt.

Figuur 14. Zoetwatermossel.

Bij werkzaamheden aan de oever of in de watergang zal behalve met algemene vissoorten ook met deze beschermde soorten rekening gehouden moeten worden (zie hoofdstuk 6).

5.7 Ongewervelden

Libellen

Er zijn slechts enkele libellensoorten die binnen de Flora- en faunawet een strenge bescherming genieten. Deze zijn voor wat betreft hun verspreiding gebonden aan specifieke habitateisen, die veelal alleen in natuurgebied zijn te vinden. Een uitzondering hierop vormt de groene glazenmaker. Deze is te vinden in plassen en watergangen in het laagveengebied en watergangen in het veenweidegebied. Voorwaarde voor het voorkomen van de groene glazenmaker is de aanwezigheid van krabbenscheer. De groene glazenmaker is namelijk voor zijn voortplanting geheel gebonden aan krabbenscheer (Libellennet.nl). Tijdens het veldbezoek is geen krabbenscheer waargenomen, waardoor de aanwezigheid van de groene glazenmaker niet is te verwachten. Ook de aanwezigheid van andere beschermde libelsoorten zijn op de onderzoekslocatie niet te verwachten.

Dagvlinders

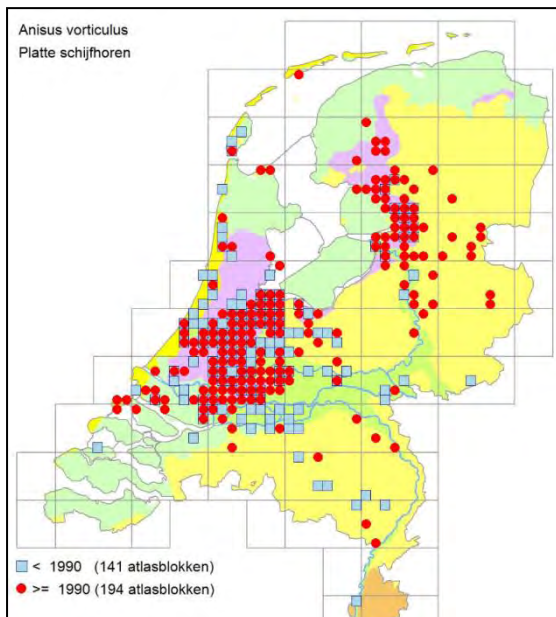
Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat. Bij het habitat is het belangrijk dat aan de eisen van alle stadia van de vlindersoort wordt voldaan. Voor de beschermde soorten in Nederland geldt dat deze veelal gebonden zijn aan zeldzame waardplanten, die vaak alleen in natuurterreinen zijn te vinden. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

Overige ongewervelden

Platte schijfhoren

Uit gegevens van de NDFF blijkt dat de platte schijfhoren in de laatste 3 jaar binnen een staal van 3 kilometer, niet in of nabij de onderzoekslocatie is aangetroffen.

De platte schijfhoren wordt aangetroffen in zoet, helder en school water met een rijke begroeiing. Tevens wordt de soort in wateren met andere vegetaties, zoals krabbenscheer of lisdoddes, aangetroffen. Het zwaartepunt van de verspreiding van de platte schijfhoren zijn de laagveengebieden en het rivierengebied, zie figuur 15.

Figuur 15. Verspreidingsgebied platte schijfhoren (bron : Annemoon).

Gelet op het verspreidingsgebied van de platte schijfhoren, en de aanwezigheid van watergangen met helder, schoon water en een rijke begroeiing, is de aanwezigheid van de platte schijfhoren in de onderzoekslocatie niet uit te sluiten.

Overige beschermde ongewervelde soorten

Overige beschermde ongewervelde soorten, zoals vliegend hert en Europese rivierkreeft zijn niet op de onderzoekslocatie te verwachten. Er is geen geschikt habitat voor dergelijke beschermde soorten op de onderzoekslocatie aanwezig en er zijn geen waarnemingen bekend in de directe omgeving van de onderzoekslocatie.

Bij werkzaamheden in of aan de watergang dient rekening gehouden te worden met de mogelijk aanwezige streng beschermde platte schijfhoren. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of de soort daadwerkelijk aanwezig is en wat de impact van de ingreep op de lokale populatie kan zijn (zie hoofdstuk 6).

5.8 Vaatplanten

De onderzoekslocatie bestaat uit intensief gebruikt grasland, oevers en watergangen.

Tijdens het veldbezoek zijn ter plaatse van het grasland o.a. de volgende vaatplanten waargenomen: schapenzuring, ridderzuring, scherpe boterbloem, witte klaver. De planten op de onderzoekslocatie geven aan dat de bodem voedselrijk, zuur en vochtig is. In dergelijke pioniersvegetaties zijn geen beschermde soorten te verwachten. De meeste beschermde vaatplanten en de daarbij horende specifieke groeiomstandigheden zijn zeldzaam te noemen en zijn op de onderzoekslocatie niet aanwezig.

Tijdens het veldbezoek zijn langs de oevers en in de watergangen de volgende vaatplanten waargenomen: gele plomp, waterlelie, harig wilgenroosje en de algemeen beschermde zwanenbloem, zie figuur 15. Voor algemeen beschermde soort geldt in het kader van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling, waardoor een ontheffing bij vernielen of beschadigen niet noodzakelijk is. Het is echter bij (graaf)werkzaamheden wel zaak om aandacht te schenken aan de zorgplicht (zie hoofdstuk 6).

Figuur 16. Zwanenbloem.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Inleiding

Als gevolg van de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie kunnen er overtredingen van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet optreden of kan er sprake zijn van negatieve gevolgen voor door de wetgever vanuit natuurwetgeving beschermde gebieden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke soorten er sprake is van dreigende overtreding van de Flora- en faunawet en overige natuurwetgeving en of met eenvoudige maatregelen overtreding is te voorkomen. Verder wordt beschreven voor welke soorten een vervolgetraject noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat toetsing van de ingreep aan de Flora- en faunawet op basis van de huidige onderzoeksinspanning niet mogelijk is, en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van vergunningen en ontheffingen.

6.2 Flora- en faunawet

6.2.1 Broedvogels

Voor de algemene broedvogelsoorten die op de onderzoekslocatie zijn te verwachten geldt dat, indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Artikel 11 van de Flora- en faunawet (Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren) is van toepassing. De nesten mogen echter wel worden aangetast wanneer deze op dat moment niet in gebruik zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

6.2.2 Vleermuizen

De onderzoekslocatie is door het ontbreken van bebouwing en bomen niet geschikt als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. Wel kunnen de watergangen op de onderzoekslocatie in principe gebruikt worden als vliegroute voor vleermuizen. Alle vleermuissoorten zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat hij vermeld staat op de zogenaamde Tabel 3. Bij de beoordeling van ontheffingsaanvragen voor deze soort geldt de uitgebreide toets. Vleermuizen worden ook benoemd in Bijlage II van de conventie van Bonn.

In onderhavig geval vindt er mogelijk verstoring plaats, omdat een potentiële vliegroute door de ontwikkeling van de onderzoekslocatie verloren gaat. Beschadigen, vernielen of wegnemen, zoals bedoeld in artikel 11 is voorkomen door te allen tijde de functionaliteit te behouden door het aanbieden van voldoende alternatieven. Overtreding van artikel 11, zoals bedoeld in de Flora- en faunawet, is niet aan de orde indien voorkomen wordt dat er licht op de watergangen schijnt, aangezien dan na ontwikkeling van de woonwijk de vliegroute nog functioneel zal zijn. Lukt dat niet, dan dient voor het overtreden van artikel 11 een ontheffing worden aangevraagd.

Econsultancy adviseert om in de te ontwikkelen woonwijk rekening te houden met vleermuizen, met name bij de (bestaande) watergangen. Dit kan door middel van het gebruik van vleermuisvriendelijke verlichting. Denk hierbij bijvoorbeeld aan: toepassen van amberkleurige led verlichting, voorkomen van strooilicht en lantaarnpalen niet hoger dan 6 meter.

6.2.3 Overige zoogdieren

Voor de te verwachten algemene zoogdieren geldt dat de werkzaamheden mogelijk verstorend kunnen werken. Als gevolg van graafwerkzaamheden kunnen dieren verwond of gedood worden en holen kunnen worden verwijderd. Dit houdt een overtreding van artikel 9 en 11 van de Flora- en faunawet in. Voor de te verwachten soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen echter een vrijstelling van de Flora- en faunawet, waardoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het is echter in het kader van de algemene zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen.

Het doden of verwonden kan plaatsvinden indien schuil- of voortplantingslocaties worden beschadigd. Dit kan door het verwijderen van takkenhopen, bladeren en andere materialen die door langdurige opslag of aanwezigheid schuilplaatsen bieden. Het verwijderen van de materialen dient daarom buiten de gevoelige periode van voortplanting of winterrust plaats te vinden. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen.

6.2.4 Amfibieën

De werkzaamheden kunnen verstorend werken voor amfibieën die zich op de onderzoekslocatie bevinden. Door de werkzaamheden kunnen dieren gewond raken of worden gedood (artikel 9 Flora- en faunawet). Voor de te verwachten soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de Flora- en faunawet, waardoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het is echter in het kader van de algemene zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Het doden of verwonden kan plaatsvinden indien schuil- of voortplantingslocaties worden beschadigd. Dit kan door het verwijderen van takkenhopen, bladeren en andere materialen die door langdurige opslag of aanwezigheid schuilplaatsen bieden. Het verwijderen van de materialen dient daarom buiten de gevoelige periode van winterrust plaats te vinden. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen.

6.2.5 Vissen

Algemene vissoorten

Bij het dempen van de watergang zullen zonder maatregelen vissen worden gedood, hetgeen een overtreding van artikel 9 van de Flora- en faunawet inhoudt. De te verwachten soorten vallen echter onder het beschermingsregime van tabel 1 van de Flora- en faunawet, zodat voor de werkzaamheden niet vooraf een ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Voor de te verwachten vissoorten echter wel de zorgplicht. Dit houdt in dat het doden van individuen redelijkerwijs vermeden dient te worden. Dit kan door het afvangen van vissen voorafgaande aan de (dempings)werkzaamheden en het verplaatsen van de vis in watergangen in de directe omgeving. Aanbevolen wordt om ten tijde van de uitvoering de werkwijze vast te leggen in een ecologisch werkprotocol dat bij de uitvoerende partij onder de aandacht dient te worden gebracht.

Beschermde vissoorten

Kleine modderkruiper

Voor de kleine modderkruiper geldt dat middels onderzoek niet is aangetoond dat deze gebruik maakt van de watergangen. Het is gelet op de verspreiding van de soort aannemelijk dat de watergangen leefgebied voor de soort vormt.

De voortplantingsplaats (ofwel voortplantingslocatie) van de kleine modderkruiper is de plaats die de kleine modderkruiper gebruikt om de eieren af te zetten en nabije omgeving. Vaste rust- of verblijfplaatsen van de kleine modderkruipers zijn die plekken waar de kleine modderkruiper de voor hem ongunstige perioden vanwege koude, droogte of zuurstofloosheid overbrugt. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet echter onder de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen ook de functionele leefomgeving van die plek, voor zover het voortplantingssucces of bestaan van kleine modderkruipers daarvan afhankelijk is, worden begrepen (RVO, 2014b). In geval van de kleine modderkruiper is het lastig onderscheid te maken tussen de functionele leefomgeving en de diverse voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen, zodat in die gevallen het water waarin de kleine modderkruiper is aangetroffen als functionele leefomgeving moet worden beschouwd.

Bij (dempings)werkzaamheden kunnen kleine modderkruipers worden gedood (artikel 9 Flora- en faunawet). Dit kan door maatregelen zoveel mogelijk worden voorkomen. Lukt dat niet, dan dient voor het overtreden van artikel 9 een ontheffing worden aangevraagd. Daarnaast kunnen vaste rust- of verblijfplaatsen worden aangetast (artikel 11 Flora- en faunawet). Deze aantasting kan worden voorkomen door vooraf nieuwe geschikte watergangen aan te leggen. Lukt dat niet dan dient voor het overtreden van artikel 11 een ontheffing worden aangevraagd.

Het aanvragen van een ontheffing op de Flora- en faunawet kan voorkomen worden door middel van het opstellen van een ecologisch werkprotocol op basis van een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. Econsultancy adviseert dan ook om voor de (dempings)werkzaamheden een separaat ecologisch werkprotocol, op basis van een goedgekeurde gedragscode, op te laten stellen. Maatregelen die voor de kleine modderkruiper genomen dienen te worden zijn eveneens van toepassing voor de minder streng beschermde soorten. In het werkprotocol worden de benodigde maatregelen verwoord en de verantwoordelijkheden van de betrokken partijen vastgelegd. Indien ervoor wordt gekozen om geen goedgekeurde gedragscode te hanteren, dient een ontheffing op de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Strikt beschermde vissoorten

Bittervoorn

Voor de bittervoorn geldt dat middels onderzoek niet is aangetoond dat deze gebruik maakt van de watergangen. Het is gelet op de verspreiding van de soort aannemelijk dat de watergangen leefgebied voor de soort vormt.

De voortplantingsplaats (ofwel voortplantingslocatie) van de bittervoorn is de plaats die de bittervoorn gebruikt om de eieren af te zetten en nabije omgeving. Vaste rust- of verblijfplaatsen van de bittervoorn zijn die plekken waar de bittervoorn de voor hem ongunstige perioden vanwege koude, droogte of zuurstofloosheid overbrugt. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet echter onder de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen ook de functionele leefomgeving van die plek, voor zover het voortplantingssucces of bestaan van de bittervoorn daarvan afhankelijk is, worden begrepen (RVO, 2014c). In geval van de bittervoorn is het lastig onderscheid te maken tussen de functionele leefomgeving en de diverse voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen, zodat in die gevallen het water waarin de bittervoorn is aangetroffen als functionele leefomgeving moet worden beschouwd.

Bij (dempings)werkzaamheden kunnen bittervoorns worden gedood (artikel 9 Flora- en faunawet). Dit kan door maatregelen zoveel mogelijk worden voorkomen. Lukt dat niet, dan dient voor het overtreden van artikel 9 een ontheffing worden aangevraagd. Daarnaast kunnen vaste rust- of verblijfplaatsen worden aangetast (artikel 11 Flora- en faunawet). Deze aantasting kan worden voorkomen door vooraf nieuwe geschikte watergangen aan te leggen. Lukt dat niet dan dient voor het overtreden van artikel 11 een ontheffing worden aangevraagd.

Econsultancy adviseert om de aanwezigheid van de bittervoorn vast te stellen middels nader onderzoek. Vervolgens kan worden beoordeeld of overtreding van artikel 9 en vooral artikel 11 aan de orde is. Eventuele maatregelen die voor de bittervoorn genomen dienen te worden zijn eveneens van toepassing voor de minder streng beschermde soorten.

6.2.6 Ongewervelden

Voor de platte schijfhoren geldt dat middels onderzoek niet is aangetoond dat deze gebruik maakt van de watergangen. Het is gelet op de verspreiding van de soort aannemelijk dat de watergangen leefgebied voor de soort vormt.

De platte schijfhoren is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat hij vermeld staat op de zogenaamde Tabel 3. Bij de beoordeling van ontheffingsaanvragen voor deze soort geldt de uitgebreide toets.

Bij (dempings)werkzaamheden kunnen platte schijfhoren worden gedood (artikel 9 Flora- en faunawet). Dit kan door maatregelen zoveel mogelijk worden voorkomen. Lukt dat niet, dan dient voor het overtreden van artikel 9 een ontheffing worden aangevraagd. Daarnaast kunnen vaste rust- of verblijfplaatsen worden aangetast (artikel 11 Flora- en faunawet). Deze aantasting kan worden voorkomen door vooraf nieuwe geschikte watergangen aan te leggen. Lukt dat niet dan dient voor het overtreden van artikel 11 een ontheffing worden aangevraagd.

Econsultancy adviseert om de aanwezigheid van de platte schijfhoren vast te stellen middels nader onderzoek. Vervolgens kan worden beoordeeld of overtreding van artikel 9 en vooral artikel 11 aan de orde is.

6.2.7 Overige soort(groep)en

Overtredingen van de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde.

6.3 Gebiedsbescherming

Aangezien de onderzoekslocatie niet is gelegen in of grenst aan een onderdeel dat behoort tot de het Natuurnetwerk Nederland, is aantasting niet aan de orde. Externe werking op overige beschermde natuurgebieden, zoals het Natura 2000-gebied De Wilck is, gelet op afstand tot de onderzoekslocatie en de aard van de ingreep niet aan de orde. De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de invloedssfeer van een Beschermd Natuurmonument.

6.4 Wet natuurbescherming

6.4.1 Flora en fauna

Soorten die zijn opgenomen in de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd, zijn in vanuit de Wet natuurbescherming strikt beschermd. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat vleermuizen en de platte schijfhoren beschermd zijn volgens Artikel 3.5. Bij de beoordeling van ontheffingsaanvragen voor deze soort geldt de uitgebreide toets.

Vogels

Voor de algemene broedvogelsoorten die op de onderzoekslocatie zijn te verwachten geldt dat, indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Artikel 3.1, lid 2 en lid 4 van de Wet natuurbescherming (Het is verboden om nesten, rustplaatsen en eieren opzettelijk te vernielen of te beschadigen of nesten van vogels weg te nemen en het is verboden om vogels opzettelijk te storen) is van toepassing. De nesten mogen echter wel worden aangetast wanneer deze op dat moment niet in gebruik zijn. In de Wet natuurbescherming wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

Vleermuizen

In onderhavig geval vindt er mogelijk verstoring, beschadigen of vernielen plaats, omdat een potentiële vliegroute door de ontwikkeling van de onderzoekslocatie verloren gaat. Beschadigen of vernielen, zoals bedoeld in Artikel 3.5, lid 4, is voorkomen door te allen tijde de functionaliteit te behouden door het aanbieden van voldoende alternatieven. Overtreding van Artikel 3.5, lid 4, zoals bedoeld in de Wet natuurbescherming, is niet aan de orde indien voorkomen wordt dat er licht op de watergangen schijnt, aangezien dan na ontwikkeling van de woonwijk de vliegroute nog functioneel zal zijn. Lukt dat niet, dan dient voor het overtreden van Artikel 3.5, lid 4 een ontheffing worden aangevraagd.

Platte schijfhoren

Gelet op het verspreidingsgebied van de platte schijfhoren, en de aanwezigheid van watergangen met helder, schoon water en een rijke begroeiing, is de aanwezigheid van de platte schijfhoren in de onderzoekslocatie niet uit te sluiten. In onderhavig geval vindt er door de voorgenomen werkzaamheden mogelijk een overtreding plaats van Artikel 3.5, lid 1 (doden van dieren), lid 2 (verstoren) en lid 4 (beschadigen of vernielen voortplantingsplaatsen of rustplaatsen)

Bij (dempings)werkzaamheden kunnen platte schijfhorens worden gedood (Artikel 3.5, lid 1). Dit kan door maatregelen zoveel mogelijk worden voorkomen. Lukt dat niet, dan dient voor het overtreden van Artikel 3.5, lid 1 een ontheffing worden aangevraagd. Daarnaast kunnen vaste rust- of verblijfplaatsen worden aangetast (Artikel 3.5, lid 4). Deze aantasting kan worden voorkomen door vooraf nieuwe geschikte watergangen aan te leggen. Lukt dat niet dan dient voor het overtreden van Artikel 3.5, lid 4 een ontheffing worden aangevraagd.

Vissen

De bescherming van soorten veranderd in de Wet natuurbescherming. Zo zijn de thans beschermde bittervoorn en kleine modderkruiper na de invoering van de Wet natuurbescherming niet langer meer beschermd. Wel blijft de zorgplicht voor deze, en andere soorten, van toepassing.

Overige soortgroepen

Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

6.4.2 Natura 2000-gebieden

Met betrekking tot beschermde gebieden levert de invoering van de Wet natuurbescherming weinig veranderingen op.

6.4.3 Houtopstanden

In de huidige situatie wordt er geen houtopstand gekapt en is wetgeving omtrent houtopstanden niet van toepassing.

7 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Econsultancy heeft in opdracht van Stichting Erven Cornelis Spreng een quickscan flora en fauna uitgevoerd aan de Theo Bosmanlaan / Graaf Willem II Laan te Hoogmade.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en heeft tot doel om in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben en die mogelijk verstoring kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep.

De initiatiefnemer is voornemens ter plaatse van de onderzoekslocatie woningen te realiseren. De exacte invulling van het plan staat nog niet vast. Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling zal de onderzoekslocatie onder andere bouwrijp gemaakt worden, om vervolgens te worden bebouwd met huizen met tuin. Voorafgaand aan het bouwrijp maken zal de ondergrondse infrastructuur zoals kabels en leidingen worden aangelegd.

De aanwezigheid van geschikt habitat op de onderzoekslocatie voor de verschillende soorten en soortgroepen is weergegeven in tabel V. In de tabel is samengevat of de voorgenomen ingreep mogelijk verstorend kan werken en wat de consequenties zijn voor eventuele vervolgstappen, zoals soortgericht nader onderzoek of vergunningtrajecten. In de tabel is weergegeven of maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van de Flora- en faunawet voor bepaalde soortgroepen te voorkomen.

Tabel V. Overzicht geschiktheid onderzoekslocatie voor soortgroepen en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffings-aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	ja	ja	nee	nee	Het verwijderen van nestgelegenheden buiten het broedseizoen uitvoeren.
	jaarrond beschermd	nee	nee	nee	nee	-
Vleermuizen	verblijfplaatsen	nee	nee	nee	nee	-
	foerageergebied	nee	nee	nee	nee	-
	vliegroutes	nee	nee	nee	nee	Aandacht voor verlichting.
Grondgebonden zoogdieren		ja	mogelijk	nee	nee	Aandacht voor zorgplicht ten aanzien van algemene soorten.
Amfibieën		minimaal	mogelijk	nee	nee	Aandacht voor zorgplicht ten aanzien van algemene soorten.
Reptielen		ja	nee	nee	nee	-
Vissen		ja	ja	ja	mogelijk	Ecologisch werkprotocol opstellen o.b.v. goedgekeurde gedragscode voor kleine modderkruiper. Aanvullend onderzoek uitvoeren naar bittervoorn. Indien start werkzaamheden na 1 januari 2017, aandacht voor zorgplicht ten aanzien van algemene soorten middels opstellen ecologisch werkprotocol.
Libellen en dagvlinders		ja	nee	nee	nee	-
Overige ongewervelden		ja	mogelijk	ja	mogelijk	Aanvullend onderzoek naar platte schijfhooren (juni - augustus)
Vaatplanten		nee	nee	nee	nee	-

Soortgroep	Geschied habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffings-aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen
Gebiedsbescherming	Gebied aanwezig	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Vergunning-plicht	
Natura 2000	6 km	nee	nee	nee	-
Natuurnetwerk Nederland	0,4 km	nee	nee	nee	-

Conclusie

Ten aanzien van algemene broedvogels kunnen overtredingen worden voorkomen door rekening te houden met het broedseizoen. Daarnaast dient voor aanvang van de werkzaamheden met betrekking tot de watergangen tijdig duidelijk te zijn of de watergangen als leefgebied functioneren voor de streng beschermde vissoort bittervoorn. Opgemerkt wordt dat deze soort na 1 januari 2017 niet meer beschermd is volgens de Wet natuurbescherming. Bij uitvoering van de werkzaamheden na genoemde datum is aanvullend onderzoek niet noodzakelijk. Daarnaast dient voor aanvang van de werkzaamheden met betrekking tot de watergangen tijdig duidelijk te zijn of de watergangen als leefgebied functioneren voor de streng beschermde soort de platte schijfhoren.

Ten aanzien van amfibieën en (algemeen beschermde) vissen kunnen overtredingen worden voorkomen door rekening te houden met de gevoelige periode(s). De mogelijk aanwezige verblijffuncties van de betreffende beschermde soorten vormen echter geen belemmering voor de bestemmingsplanwijziging. Middels het tijdig treffen van de juiste maatregelen en het eventueel aanvragen van een ontheffing kunnen de voorgenomen plannen alsnog worden uitgevoerd. Voor vissen dient aanvullend een ecologisch werkprotocol op basis van een goedgekeurde gedragscode te worden opgesteld.

Voor beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn overtredingen ten aanzien van de Flora- en faunawet c.q. Wet natuurbescherming wegens het ontbreken van geschikt habitat, het ontbreken van sporen en/of vanwege een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling niet aan de orde. Wel dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht.

Aanbevelingen

Geadviseerd wordt om 'natuurinclusief' te bouwen. Onder "natuurinclusief" bouwen wordt verstaan: bouwen met relatief kleine en goedkope ingrepen, die verblijfsplekken creëren voor verschillende dieren in het stedelijk landschap. Met "natuurinclusief" wordt de biodiversiteit in de stad vergroot.

De huismus en de gierzwaluw zijn op de onderzoekslocatie niet als broedvogel aangetroffen. De directe omgeving is echter potentieel geschikt als leefgebied. De soorten staan onder druk door steeds verder afnemende broedgelegenheid. Met een geringe inspanning, bijvoorbeeld door het plaatsen van nestkasten of "vogelvides" en het plaatsen van gierzwaluwnestkasten op de te renoveren woning, kan de onderzoekslocatie deel gaan uitmaken van het broedbiotoop van beide soorten. Daarnaast is de directe omgeving van de onderzoekslocatie geschikt als leefgebied voor vleermuizen. Vleermuizen staan eveneens onder druk door het steeds verder afnemende aantal verblijfplaatsen. Met een geringe inspanning, bijvoorbeeld door het plaatsen van in pandige verblijfskasten in de te renoveren woning, kan de onderzoekslocatie deel gaan uitmaken van het leefgebied van vleermuizen.

Gelet op het steeds verder verdwijnen van broedgelegenheid de huismus en gierzwaluw en verblijfplaatsen van vleermuizen, kan deze relatief eenvoudige maatregel een positief effect op huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen in de omgeving hebben.

Tot slot wordt geadviseerd om een zorgvuldige afweging te maken ten aanzien van de juiste oeverinrichting en de wijze van verbreding, zodat de huidige kwaliteit van de watergangen sloten geborgd is. Overwogen kan worden om natuurvriendelijke oevers aan te leggen.

Econsultancy

Doetinchem, 19 december 2016

GERAADPLEEGDE BRONNEN

- ANEMOON. Verspreidingsatlas Weekdieren. <https://www.verspreidingsatlas.nl/S64600> Ingezien op 15 december 2016.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (red.), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden / European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Delft, J. van, J. Kranenbarg, A. de Bruin & P. Frigge, 2015. Waarnemingenoverzicht 2014. Bijlage bij RAVON 59 Jaargang 17 (4).
- Dietz C., O. von Helvesen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- Herder J., A. van Diepenbeek, R. Creemers & P. Frigge, 2009. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON.
- Heusden, W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil, 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied, Den Haag.
- Krijgsveld, K.L., Smits, R.R., Van der Winden, J., 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg bv. rapport nr.: 08-173.
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman, 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2005. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! De Flora- en faunawet in de praktijk; informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Nationale Databank Flora en Fauna. Uitvoerportaal. <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul> Ingezien op 15 december 2016.
- Provincie Zuid-Holland. Ecologische Hoofdstructuur. <http://geo.zuid-holland.nl/geoloket/html/atlas.html?atlas=ehs> Ingezien op 13 juni 2016.
- Reijnen, R., Foppen, R., Meeuwen, H., 1995. The effects of traffic on the density of breeding birds in Dutch agricultural grasslands. Biological conservation, 75; 255 – 260.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014a. Soortenstandaard Rugstreeppad *Bufo calamita*. Versie 2.0, december 2014. Zwolle.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014b. Soortenstandaard Kleine modderkruiper *Cobitis taenia*. Versie 2.0, december 2014. Zwolle.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014c. Soortenstandaard Bittervoorn *Rhodeus amarus*. Versie 2.0, december 2014. Zwolle.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Vries, H.H. de & R. Ketelaar, 2003. De groene glazenmaker in Zuid-Holland. Rapport VS2003.18. De Vlinderstichting, Wageningen.

Werkgroep Amfibieën en Reptielen Friesland. Ringslangen en hun leefgebied. http://www.warf.nl/ringslangen_en_hun_leefgebied_in_nederland Ingezien op 17 juni 2016.

Verklarende woordenlijst

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Projectplan

Een projectplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het projectplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kan sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtneming van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

